

NEMZETI SZABVÁNYOK

Jelen háttéranyag bemutatja a szabványok gazdasági életben betöltött szerepét, nemzetközi, európai és magyar intézményrendszerét, valamint a szabványkészítés folyamatát.

- Nemzeti szabványt Magyarországon kizárólag a Magyar Szabványügyi testület adhat ki.
- Magyarországon mintegy 27.000 nemzeti szabvány van érvényben.
- A nemzeti szabványok 83 százaléka európai szabványok átültetése, a tisztán magyar szabványok aránya 13 százalék.
- A szabványosítás a szakmai alapon szerveződő műszaki bizottságokban zajlik nemzetközi, európai és hazai szinten is.
- A szabványosítás mindig költséges és évekig tartó folyamat, benne hatalmas szakmai tudás és tapasztalat összegződik.
- Az elkészült szabvány a legszélesebb közmegegyezésen alapul.
- A szabványok alkalmazása alapvetően önkéntes.

A szabványok az élet számtalan területén kínálnak viszonyítási pontot gyártónak és fogyasztónak egyaránt. Szabvány vonatkozik többek között a szívószálakra, az ólommentes benzinre, a szívbillentyű protézisekre, a közúti zajárnyékoló berendezésekre. Szabvány összegzi, hogyan kell a sajtók zsírtartalmát meghatározni, textíliák rugalmasságát vizsgálni. Szabvány teszi lehetővé azt is, hogy a különféle grafikus biztonsági, figyelmeztető szimbólumok a világ minden táján azonosak legyenek, s ezáltal nyelvtudás nélkül is egységes, bárki számára érthető jelentést hordozzanak. S legújabbán már különféle szolgáltatásokhoz is készülnek szabványok, így az idősgondozáshoz, illetve a magánbiztonsági szolgáltatásokhoz.

A szabványok minden esetben termékekkel, eljárásokkal vagy szolgáltatásokkal kapcsolatban határoznak meg alapfogalmakat, előírásokat, alkalmazható megoldásokat. Kidolgozásukkor nemcsak a célszerűséget tartják szem előtt, de biztonsági, környezetvédelmi, fogyasztóvédelmi, sőt gazdaságossági és hatékonysági szempontokat is.

Alapelv, hogy a szabványok alkalmazása – a jogszabályokkal ellentétben – önkéntes, ezzel lehetősége nyílik a gyártónak, illetve a szolgáltatónak a szabványban foglaltaktól eltérni, attól akár korszerűbb, akár költségkímélőbb megoldást alkalmazni. De szükségtelen is a kötelezővé tétel, hiszen a gazdaság szereplői maguk is érdekeltek a szabványok követésében.

A SZABVÁNYOK ALKALMAZÁSÁNAK ELŐNYEI

A minél szélesebb körben – európai, esetleg világszinten – elfogadott szabvány ugyanis **lehetőséget nyújt a termék, az eljárás, a szolgáltatás határokön átívelő, azonos minőségű és magas színvonalú biztosítására.** A piaci szereplők ezáltal sokkal könnyebben jelenhetnek meg bármely külföldi piacon, nő a versenyképességük, ugyanakkor előnyös a fogyasztók számára is, mert kiszámíthatóságot kínál, átjárhatóságot biztosít a termékek és a rendszerek között, s lehetővé teszi számukra, hogy a megszokott termékkel, szolgáltatással találkozhassanak akár a lakóhelyüktől távol is.

Ezért játszanak a szabványok kiemelt szerepet az Európai Unió egységes piacának működésében is, hiszen jelentős mértékben hozzájárulnak az áruk és a szolgáltatások szabad mozgásához.

NEMZETKÖZI, EURÓPAI ÉS MAGYAR SZABVÁNYOK

A nemzetközi szabványok túlnyomó többsége a **Nemzetközi Szabványügyi Szervezet** (International Organization for Standardization, [ISO](#)) irányításával készül. Az 1946 óta működő nemzetközi szervezetben mára 163 ország nemzeti szabványügyi testülete bír tagsággal, s a közismert ISO szabványokból 2017 szeptemberében 21.795 volt forgalomban. Az évente kiadott új, illetve frissített nemzetközi szabványok száma 1500 körül van.

Az ISO ismertségét jelentősen megnövelte a minőségirányítási rendszerekkel foglalkozó 9000-es szabványsorozat 1987. évi megjelenése, amelynek sikeres alkalmazásáról mára 170 országból több mint egymillió vállalat rendelkezik érvényes tanúsítvánnyal.

Az **Európai Szabványügyi Bizottság** (European Committee for Standardisation, [CEN](#)) felügyelete alatt születik az európai szabványok jelentős része, működésének kereteit az [1025/2012/EU](#) rendelet határozta meg. Jelenleg 34 európai ország szabványügyi szervezete vesz részt az európai szabványosítási munkában (az EU28-on kívül Izland, Macedónia, Norvégia, Svájc, Szerbia és Törökország), s az elfogadott európai szabványokat (EN) kötelező a tagországoknak nemzeti szabványaik közé is felvenni.

2016-ban 907 európai szabvány készült, ezzel az érvényben levő szabványok száma 15.000 fölé emelkedett.

A **Magyar Szabványügyi Testületet** ([MSZT](#)) a nemzeti szabványosításról szóló [1995. évi XXVIII. törvény](#) hívta életre, s a testület a korábbi Magyar Szabványügyi Hivatalt váltotta fel. A névváltoztatással egyidejűleg megváltozott a testület jogállása is, a korábbi állami hivatalból önálló szerv, köztestület lett, az általa elfogadott szabványok követése pedig – igazodva a nemzetközi trendhez és az Európai Unió elvárásaihoz – önkéntessé vált.

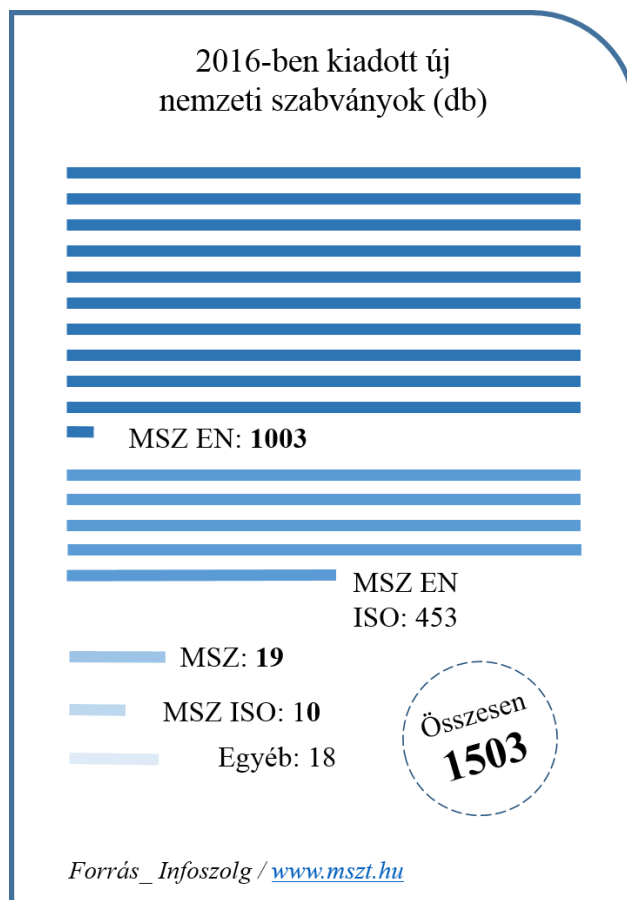
Magyarországon egyedül az MSZT hivatott nemzeti szabvány (MSZ) kiadására; 2015-ben mintegy 27.000 MSZ volt érvényben. 2016-

ban 1503 új vagy módosított szabványt adott ki a Testület, ugyanekkor több száz szabványt vissza is kellett vonnia elsősorban a tartalmuk elavulása miatt, illetve más szabvánnyal vagy jogszabállyal történő ütközés, ellentmondás következtében.

A nemzeti szabványok csekély része – a 2016-ban kiadott szabványok egy százaléka – készült Magyarországon. Ilyen, csak belföldön érvényes szabvány jelent meg többek között a tűzoltók mászó övére, a közszolgáltatású vezetékes földgázra, illetve a gesztenyekészítményekre, valamint a borok érzékszervi vizsgálatára vonatkozóan.

Az újonnan megjelenő szabványok döntő többsége, 2016-ban 97 százaléka európai szabványként jelent meg, melyet hat hónapon belül kötelező magyar szabványként is megjelentetni (jelölésük MSZ EN, illetve MSZ EN ISO, amikor egyszersmind nemzetközi szabványról is van szó).

Előfordul emellett néhány olyan nemzetközi szabvány is (2016-ban az összes új szabvány

mindössze 0,6 százaléka), amely közvetlenül, európai elfogadás nélkül került a magyar szabványok közé, így például a targoncák terminológiáját és osztályozását, illetve a feketeszén örölhetőségi indexét meghatározó szabvány.

2015. december 31-én az összes nemzeti szabvány 14 százaléka volt eredeti magyar, 83 százaléka európai, a fennmaradó 3 százalék pedig nemzetközi szabvány honosított változata.

Mintogy a magyar szabványok döntő többsége átvett szabvány, a Magyar Szabványügyi Testületre elsősorban a szakszerű fordítás elvégzése hárul. Ennek költségeit azonban a Testület csak nagyon kis részben képes viselni, ezért jelenik meg a szabványok jelentős része angol nyelven.

2016-ban csak 52 új szabványt adtak ki magyarul, további 72 pedig korábban angol nyelven jelent meg, s mostanra készült el a magyar fordítás. Ezzel együtt 2016 végén az összes szabványnak alig egyharmada volt magyar nyelvű.

A SZABVÁNYKÉSZÍTÉS FOLYAMATA

A szabványok készítése egy rendkívül hosszú, gyakran több éves folyamat, melyben hatalmas ismeretanyag és számos közreműködő szakértő tapasztalata összegződik. Az európai szabványosításban évek óta fokozatosan egyszerűbbé és gyorsabbá válik a szabványkészítés folyamata, így mára a szabványok jelentős része három évnél rövidebb idő alatt eljut a kiadásig.

Bárki kezdeményezheti ugyan egy szabvány kidolgozását, a munka azonban csak akkor kezdődik el, ha az anyagi fedezet is megvan hozzá.

Egy-egy szakterület szabványosítási feladatait a műszaki bizottságok látják el, Magyarországon jelenleg 184 ilyen [bizottság](#) működik. Külön műszaki bizottság foglalkozik például a kémények, az építészeti akusztika vagy a postai szolgáltatások szabványosítási teendőivel.

Egy-egy műszaki bizottságban az érintett érdekcsoportok, így a gyártók, az ipari felhasználók, az állami szervek, az oktatási- és kutatóintézetek, ellenőrző szervek, valamint a fogyasztók képviselői foglalnak helyett.

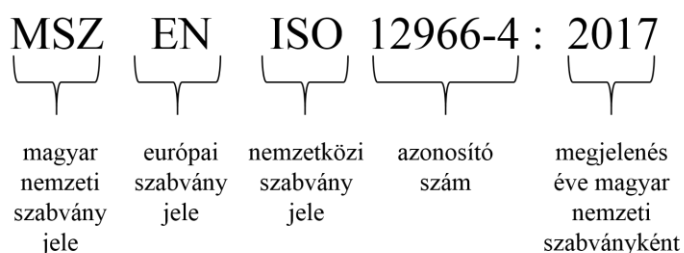
A szabványkészítés folyamata során törekszenek

- a széles körben elfogadott tudományos-technikai eredmények figyelembe vételére;
- a más szabványokkal és a jogszabályokkal való ellentmondás-mentességre;
- a tárgyyszerűségre és egyértelműségre;
- a folyamat teljes átláthatóságának biztosítására;
- a minél szélesebb szakmai konszenzus elérésére.

A szabványosítási munka az esetek többségében a nemzetközi vagy az európai szervezet műszaki bizottságaiban zajlik: a nemzetközi szervezetben 247, az európai szabványügyi intézmény keretei között 397 műszaki bizottság dolgozik, s ezek száma is folyamatosan gyarapszik (2015-ben alakult például a „Robotok, robotszerkezetek” nemzetközi műszaki bizottság, illetve a „Tetoválási szolgáltatások” európai műszaki bizottság).

Mivel a Magyar Szabványügyi Testület mind a nemzetközi, mind az európai szervezetben tagsággal bír, a hazai műszaki bizottságok tagjai részt vesznek a nemzetközi és európai, ún.

Nemzeti szabványok hivatkozási száma

Forrás: Infoszolg

tükörbizottságok munkájában, s véleményezik a különböző szabvány-tervezeteket.

A magyar műszaki bizottságok fontos feladata továbbá az idegen nyelvű szabványok magyar változatának kiadása: ez korántsem egy egyszerű fordítás, hanem olyan dokumentum, amely pontosan visszaadja a forrásszabvány tartalmát, ugyanakkor illeszkedik a magyar szabványrendszerbe is.

A MAGYAR SZABVÁNYÜGYI TESTÜLET FELADATAI

A Magyar Szabványügyi Testület elsődleges feladata ugyan a szabványosítás – a szabványok kidolgozása, honosítása, jóváhagyása, közzététele, esetleg módosítása és visszavonása – emellett azonban

- tanúsítási feladatokat is ellát, azaz kérelemre tanúsítványt bocsát ki gazdálkodó szervezeteknek egy adott szabványnak való megfelelésről;
- képzéseket, szakmai fórumokat, személyre szabott konzultációt biztosít az érdeklődők számára, valamint
- naprakész adatbázist működtet a [nemzeti szabványokról](#) és a műszaki bizottságokról.

A szabványokat a vállalkozásoknak meg kell vásárolniuk, ez a bevétel jelenti az újabb szabványok kidolgozásához, illetve a szabványszövegek fordításához szükséges pénzüsszegek elsődleges forrását.

Források:

- a Magyar Szabványügyi Testület ([MSZT](#)) honlapja
- a Európai Szabványügyi Bizottság ([CEN](#)) honlapja
- a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet ([ISO](#)) honlapja
- Az Európai Parlament és a Tanács [1025/2012/EU](#) rendelete (2012. október 25.) az európai szabványosításról
- Bölskei Andrea: [A szabványügy és a magyar nyelv: a szabványosítás online forrásai az információszerzés, a terminológiai munka és az oktatás szolgálatában](#) – Magyar Nyelvőr, 2011/3.
- Szakács György – Poles János: Szabványügyi ismeretek. Minőségügyi és minőségirányítási ismeretek. Építési műszaki ellenőri szakképzés. Kézirat, 2011.
- Panurjasz Anett Antigóné: [Az áruk szabad áramlása](#) – Európai Tükör, 2014/2.
- A szabványosítás hatása a gazdaságra, [1-2-3.](#) rész. A Magyar Szabványügyi testület honlapja, 2015..
-